

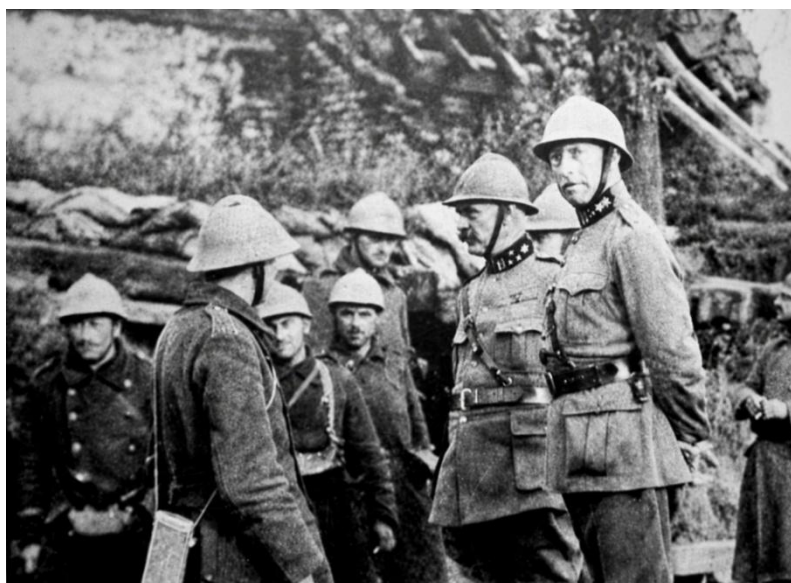
Honderd jaar geschiedenis

*Van wapenbroeders tot zakenpartners:
een geschiedenis van mensen die voor elkaar zorgen*

Terug van het front, vreemd in eigen land

Brussel, begin van de jaren twintig. De wapenstilstand is enkele jaren oud. Toch voelt de vrede voor honderden Belgische officieren die uit de loopgraven zijn teruggekeerd, paradoxaal genoeg onwennig aan. Terwijl zij aan het front stonden, hebben burgers en niet-gemobiliseerden hun carrières kunnen uitbouwen. De officieren komen thuis in een land met een ontredde economie en merken dat zij een achterstand hebben opgelopen op een arbeidsmarkt die niet op hen heeft gewacht. Wat hen aan het front bond: het voortdurende doodsgevaar, de kameraadschap, de onderlinge steun, het woord van een collega dat meer waard was dan een aanbevelingsbrief. Dat bindmiddel blijkt ook in het burgerleven een kostbaar kapitaal.

Uit die eenvoudige vaststelling groeit in de vroege jaren twintig een informeel netwerk van oud-officieren die elkaar helpen aan werk en aan zakelijke contacten. Geen statuten, geen voorzitter, geen ledenlijst: gewoon officieren die voor elkaar instaan, zoals ze dat in de loopgraven ook deden. Pas wanneer duidelijk wordt hoezeer die

Koning Albert I aan het front (WO I)

informele solidariteit ook economische waarde heeft, rijpt het idee om er een echte structuur van te maken.

1926: een naam, een missie

In januari 1926 stichten Maurice Van Glabeke en Henri De Saedeleer in Brussel een vereniging: de “Industriële en Handelskring Mars en Mercurius”, juridisch geboekstaafd als “*Groupement Industriel & Commercial des Ex-Officiers vzw*”, met als expliciet doel oud-officieren en reserveofficieren bij te staan in hun zoektocht naar werk en in het uitbouwen van hun zakenrelaties. Van Glabeke wordt de eerste algemeen voorzitter. Een jaar later, in 1927, verschijnt in het Belgisch Staatsblad de officiële erkenning. De Kring telt dan al zowat vierhonderd leden, een teken dat de

nood aan zo'n netwerk breed werd gevoeld. Ook koning Albert I toont zich in deze beginjaren de jonge Kring genegen.

De naam die de vereniging vandaag draagt, duikt voor het eerst op in het jaarboek van 1930 en wordt in 1933 formeel verankerd. Ze is allesbehalve toevallig gekozen: Mars, de Romeinse god van de oorlog, staat voor het militaire engagement en de strijdkrachten; Mercurius, god van de handel en de reizigers, verpersoonlijkt de ondernemingszin en het zakenleven. In die twee namen zit de hele identiteit van de Kring vervat: de brug tussen het militaire en het economische, tussen eer en handel, tussen wapenbroederschap en zakenpartnerschap.

De groei gaat sneller dan de stichters wellicht hadden gedacht. Al in 1930 telt België naast het nationaal bestuur zeven lokale secties en datzelfde jaar verschijnt het eerste nationale tijdschrift “Mars & Mercurius”, dat de werking van de Kring voor het eerst voor alle leden documenteert. In 1932 zijn er zes regionale clubs actief: Brussel, Gent, Luik, Brugge, Antwerpen en Bergen. Charleroi volgt in 1933, Kortrijk en Aalst in 1936. Gent start onder de naam “*Cercle Industriel et Commercial des ex-officiers et Officiers de Réserve, Section des Flandres*”; Brugge installeert zich in oktober 1930 in het Hotel Osborne. Achter elke nieuwe afdeling schuilt hetzelfde verhaal: officieren die elkaar opzoeken en een lokaal netwerk van vertrouwen opbouwen. In die economisch duistere jaren dertig groeit binnen de Kring een drieluik dat haar identiteit voortaan zal bepalen: het zakelijke, het vriendschappelijke en het sociale, dagelijks concreet gemaakt in goede relaties, contacten en onderlinge bijstand tussen de leden.

De erkenning blijft niet beperkt tot de eigen kring. In 1937 maakt Koning Leopold III persoonlijk kennis met de leden en onderstreept bij die gelegenheid de prominente plaats die Mars en Mercurius inneemt in de economische wereld, een eerste koninklijke blijk van waardering die de Kring twee decennia later zal bekronen.

Beproefd door oorlog, bekroond met een titel

De Tweede Wereldoorlog onderbreekt de bloei maar breekt de Kring niet. Wanneer de bezetter de economische activiteiten aan banden legt, verlegt de vereniging haar aandacht naar wat op dat moment het belangrijkste is: steun aan gevangenen en hulp bij het zoeken naar werk voor leden die alles zijn kwijtgeraakt. Vele leden nemen actief deel aan de strijd, het verzet of de Britse strijdkrachten; vijftig van hen keren niet terug. Onder de figuren die de oorlog overleven en later het voorzitterschap van de Kring op zich nemen, staan luitenant-kolonel Eddy Blondeel (medestichter van de Belgische para-commandotroepen) en kolonel baron Jean Bloch, twee namen die de band tussen militaire moed en burgerlijk engagement belichamen.

Het gewone Kringleven valt grotendeels stil. De maandelijke lunches, het jaarlijkse banket en de algemene vergadering worden opgeschort, en het tijdschrift verschijnt nog maar sporadisch — in 1943 amper driemaal, gestencild. Wat overeind blijft, is precies waarvoor de Kring in 1926 werd opgericht: leden die voor elkaar instaan. Er komt een hulpcomité voor de oorlogsslachtoffers, er gaan pakketten naar de gevangenen, en de voorzitter krijgt van de leden de toestemming om namens de Kring bij de bezetter te pleiten voor de belangen van de leden, een overleg dat in september 1940 voor het eerst plaatsvindt met de Duitse commissaris belast met het toezicht op verenigingen. Ondanks de moeilijke jaren houdt het ledenaantal stand rond de 1.100, van wie de helft, uit solidariteit met de minder bedeelden, vrijwillig het dubbele lidgeld betaalt.

Op 13 september 1944, amper enkele weken na de bevrijding, komt de eerste algemene vergadering in een vrij België samen. De voorzitter dankt er de geallieerde troepen, bevestigt de trouw van de Kring aan de nog gevangen koning en koninklijke prins, en kijkt meteen vooruit naar de heropbouw van een geplunderd land. Diezelfde vergadering erkent ook dat niet iedereen het hoge eergevoel van het officierschap heeft hooggehouden: een beperkt aantal dossiers over de houding van leden tijdens de bezetting wordt, zoals toen algemeen gebeurde, overgemaakt aan het ministerie van Landsverdediging. Op 20 januari 1945 volgt de eerste statutaire algemene vergadering sinds de bevrijding, en het galadiner van januari 1946 — in aanwezigheid van de ministers van Economische Zaken en van Landsverdediging — markeert voor de circa 1.100 leden die de Kring dan nog telt, de voorzichtige terugkeer van het gewone verenigingsleven.¹

Naarmate de jaren veertig overgaan in de jaren vijftig, groeit wat de overlevering zelf een “mooie periode van voorspoed” noemt: grote conferenties en gala’s, bijgewoond door leden van de koninklijke familie en hooggeplaatste figuren uit politiek, industrie en zakenwereld. Het is in die sfeer van erkenning dat de Kring op 9 juli 1951, vijftientig jaar na haar oprichting, van Boudewijn de titel “Koninklijke vereniging” krijgt. Boudewijn is op dat moment nog geen koning: sinds 11 augustus 1950 draagt hij, in opdracht van zijn vader Leopold III, de titel “Koninklijke Prins” en oefent hij als dusdanig de grondwettelijke bevoegdheden uit². Elf dagen later, op 20 juli 1951 — drie dagen nadat hij, na de troonsafstand van Leopold III, de eed als koning heeft afgelegd — verleent Boudewijn, nu als koning, ook zijn Hoge Bescherming aan de Kring, een beschermheerschap dat sindsdien onafgebroken door elke opeenvolgende Belgische vorst wordt verdergezet. In 1957 bereikt de

¹ Guy **Melchior**, Mars en Mercurius, *Historiek – Historique* (2011), p. 35–38. ISBN 978-1-4477-5744-3.

² Het prinsregentschap werd van 20 september 1944 tot 11 augustus 1950 waargenomen door Boudewijns oom, prins Karel. Na de terugkeer van Leopold III naar België (22 juli 1950) droeg Boudewijn vanaf 11 augustus 1950 de titel Koninklijke Prins en oefende hij als dusdanig de grondwettelijke bevoegdheden uit, tot hij op 17 juli 1951, daags na de troonsafstand van zijn vader, als koning werd ingezworen (LVdS)

vereniging met ongeveer 1.845 leden haar hoogste ledenaantal ooit, een stille getuige van hoe centraal Mars en Mercurius in die jaren in het Belgische zaken- en officiersleven staat.

Een Belgisch idee wordt Europees

Wat in Brussel begon als een lokale hulpstructuur, blijkt een exportmodel. Tussen 1958 en 1960 ontstaan, haast gelijktijdig en onafhankelijk van elkaar, gelijkaardige kringen in Parijs, Frankfurt en Nederland: de Franse hoofdstad krijgt in 1958 een autonome Mars & Mercure-kring, in 1959 volgt de Duitse “*Kreis Mars & Merkur*” in Frankfurt en in 1960 wordt ook in Nederland een kring opgericht. Het is de Belgische afdeling die, op aandringen van toenmalig voorzitter baron Vincent de Gallatay, deze verspreide initiatieven bijeenbrengt: op 9 maart 1960 ondertekenen België, Frankrijk en Duitsland de conventie die de “*Commission de Liaison Inter-Nations Mars & Mercure*” (CLIMM) boven de doopvont houdt, waarna Nederland zich in 1961 bij dat drietal voegt.

Van daaruit groeit het netwerk in twee duidelijke golven. Een eerste golf, in de jaren zestig en zeventig, brengt de buurlanden binnen: Luxemburg in 1964, Denemarken in 1975. Een tweede golf, rond de eeuwwisseling, verlegt de grenzen van het netwerk verder naar het zuiden en het oosten van Europa: Zwitserland en Spanje sluiten aan in 1999, Polen volgt in 2004. Enkele landen, zoals Italië, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk/Ierland en Turkije, maakten voor kortere tijd deel uit van dit Europese netwerk, een herinnering aan hoe levendig en beweeglijk de samenwerking door de decennia heen is gebleven. Op 29 november 1991 wordt CLIMM omgedoopt tot “Mars & Mercurius Europa”, de naam die de Europese koepel vandaag nog draagt. De Belgische Kring is, via verschillende van haar bestuursleden, nog steeds een van de drijvende krachten in dit Europese succesverhaal: de huidige Europese voorzitter is de Belgische gewezen politieofficier Luc Demol.

Ondertussen blijft ook de kaart van België zelf verder inkleuren: Namen in 1966, de Kempen in 1975, Hasselt/Limburg en de specifieke sectie voor de Belgische Strijdkrachten in Duitsland in 1976, Bergen en Aarlen in 1977. Zelfs in Congo ontstond kort een sectie, met clubs in Leopoldstad (1959) en Stanleystad (1960). Elke afdeling is in wezen hetzelfde verhaal in het klein: mensen die elkaar vinden, vertrouwen opbouwen en dat vertrouwen omzetten in wederzijdse steun.

Zonder dienstplicht, met een nieuwe blik

De afschaffing van de legerdienst, in januari 1993 opgeschort en nog geen jaar later definitief een feit, treft de Kring in de kern van haar traditionele ledenwerving. De instroom van reserveofficieren, decennialang de belangrijkste voedingsbron van de “Mercurius”-zijde, droogt grotendeels op. Voor een vereniging die haar hele bestaan lang dreef op de wisselwerking tussen militaire en zakelijke wereld, is dat geen detail maar een existentiële vraag.

Het antwoord dat de Kring kiest, is veelzeggend voor haar aard: geen verstarring maar een bewuste openstelling. Het lidmaatschap wordt toegankelijk voor kandidaten zonder achtergrond als militair officier, op voorwaarde dat zij een verantwoordelijke of leidinggevende functie in het sociaaleconomisch leven bekleden én zich thuis voelen in de ethische waarden van het officierschap, zoals integriteit, leiderschap en loyaliteit, die de Kring sinds 1926 hooggehouden heeft.

Diezelfde flexibiliteit toont zich in de manier waarop de Kring inspeelt op de “nieuwe Reserve” bij de FOD Defensie: burgers die vandaag deeltijdse militaire functies opnemen, worden hartelijk welkom geheten en ontmoeten er, op een vriendschappelijke wijze, ervaren leden van zowel Mars- als Mercurius-origine. Netwerking blijft, honderd jaar na de oprichting, het voornaamste middel waarmee de Kring haar doelstellingen waarmaakt: niet als abstract begrip maar als de dagelijkse praktijk van lezingen, bedrijfsbezoeken en rondleidingen langs slagvelden die de tien regionale clubs organiseren.

Honderd jaar verder: nog steeds een warm mensenwerk

Vandaag telt de Koninklijke Kring Mars en Mercurius vzw in België zo'n zevenhonderd leden: reserveofficieren, actieve en voormalige officieren van de strijdkrachten en van de vroegere Rijkswacht, die intussen in de geïntegreerde politie is opgegaan, aangevuld met civiele leden die dezelfde professionele en ethische standaard delen. De leden zijn verspreid over tien actieve clubs. Nationaal wordt de Kring aangestuurd vanuit een Dagelijks Bestuur, een Bestuursorgaan en gespecialiseerde werkgroepen, met de zetel in het Kwartier Koningin Elisabeth in Evere. Sinds 2021 wordt ook de internationale dimensie verder versterkt, met nieuwe contacten binnen het Europese netwerk.

Wie de honderdjarige geschiedenis van De Kring Mars en Mercurius overschouwt, ziet meer dan een opeenvolging van jaartallen, naamswijzigingen en statutenwijzigingen. Ze vertelt vooral het verhaal van een idee dat opmerkelijk trouw is gebleven aan zichzelf: officieren en zakenmensen die, generatie na generatie, hetzelfde eenvoudige principe herhalen dat in 1926 aan de basis lag: dat niemand er alleen voor staat en dat een uitgestoken hand tussen wapenbroeders evengoed een deur naar de zakenwereld kan openen. Honderd jaar later blijft dat de rode draad. De structuren zijn gegroeid, de naam is officieel geworden, het beschermheerschap koninklijk. Maar de kern is dezelfde gebleven als in de zaal waar Van Glabeke en De Saedeleer in 1926 voor het eerst samenzaten: mensen die voor elkaar instaan. Dat besef mag meeklinken voor wie op 18 september in het Egmontpaleis het eeuwfeest van de Kring viert: honderd jaar geschiedenis, gedragen door telkens nieuwe generaties die hetzelfde vertrouwen aan elkaar hebben doorgegeven.

Ludo Van der Stock, historicus en hoofdredacteur
